

Naroč
40 din., četrt leta 20 din., mesečno 7 din.
Izven Jugoslavije: Celoletno 160 din. Inse-
rati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru;
pri večkratnem inseriranju primeren popust.
Upravništvo sprejema naročnino, inserate
in reklamacije.

Višja Straža

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini.

„Naša Straža“ izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Z uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopisi se ne vračajo. Nezaprte reklamacije so poštno proste. Telefon interurban št. 113.

55. številka.

MARIBOR, dne 6. julija 1925.

Letnik I.

Za svobodo tiska.

(Govor poslanca gr. Josipa Hohnjeca v zakonodajnem odboru.)

(Konec)

Kako bo s svobodo tiska v naši državi po predlogu novega tiskovnega zakona? Ustava poklanja časopisju 13. člen, ki začenja: »Tisk je svoboden.«

Ta izrek ni nobena specialiteta naše ustave, marveč imajo vse moderne ustave demokratičnih držav to določbo. Niti nov ni ta izrek. Na Angleškem se je že v XVII. stoletju borila borba za in proti temu načelu in ta borba se je že proti koncu tistega stoletja končala s popolno zmago tega načela, ki se sicer ni zapisalo v angleško ustavo, marveč se je izvajalo v praktičnem zakonodajstvu. V naši državi pa je citiran izrek v **ustavi sama fraza**, ki se doslej v realnem življenju nikdar ni realizirala in katero predloženi načrt o tiskovnem zakonu totalno postavlja na laž.

Predloženi zakonski načrt ponavlja oni ustavni izrek o tiskovni svobodi, ki tvori njegove prve besede. Vse določbe zakona pa so direktna negacija tega načela, vsled česar je upravičena in umestna sodba, da ta zakonski načrt začenja z grdo lažjo.

Člen 1 določa svobodo tiska kot »nesprečno izkazivanje misli u novinama.« Člen 2 ugotavlja, »da se ne može ustanoviti nikakva preventivna mera, koja sprečava izlaženje, predaju i rasturivanje (razširjanje) spisa i novina.« Toda že v čl. 5 je obsežna vsaj polpreventivna mera (napol prehodna ukrenitba). Tu namreč je določeno, da izdajatelj časopisa mora v početku izdaje časnika prijaviti policijski oblasti ter da ta oblast izda potrdilo o prijavi. Kaj pa, če policija noče dati tega potrdila? Po tem zakonu brez tega potrdila časnik ne bi smel začeti izhajati. G. minister dr. Srškič je v svojem govoru o tej stvari izjavil: »Na prijavo, koja se čini vlasti, ne čeka se ni na čije odobrenje, nego se odmah nesmetano nastavlja štampanje i rasturanje novina.« Ako je g. minister smatral za potrebno, temu svojem mnenju dati z besedo izraza, zakaj ga ni izrazil v zakonu samem? Tako ostane sum, da so se tukaj pustila policijski oblasti odprta vrata za nastopanje proti časnikom.

V čl. 23 se zabranjuje ne samo razširjanje in prodavanje, marveč tudi izhajanje časnikov in listov, ako izzivajo mržnjo proti državi kot celini, verski in plemenski razdor ali ako posredno pozivajo državljane, da s silo spremenijo ustavo ali državne zakone. Ta člen je posnet po čl. 138 ustave, ki pa nima ustavne sankcije, marveč je samo prehodnega značaja, vsled česar bi s tem zakonom moral prenehati. Zakonski predlog gre pa dalje od ustave. V čl. 138 se navaja: »Predpis čl. 13, odstavek 3, o izvrševanju prepovedi velja tudi tukaj.« To se pravi, da bi moral oblastvo v 24 urah po izvršitvi prepovedi izročiti stvar sodišču. Zakonski načrt pa je to določbo črtal. Policijska oblast more suvereno in končnoveljavno odločevati o zabrani izhajanja časnikov. (Minister dr. Srškič in predsednik Ljuba Jovanovič: »Ispravičemo to.«) Vzajemno to izjavo na znanje.

Je še več slučajev, v katerih je zakonski načrt šel preko in dalje od ustave.

Vobče je temeljna napaka tega načrta, da je prekorlačil nalogo, dano mu po postavi, po kateri bi moral biti samo izvedbeni zakon za njene določbe o tisku.

Prekorlačil je to nalogo, ker je dobro polovico tega zakonskega načrta pretvoril v kazenski zakon za krivična dela, učinjena s tiskom. Te določbe ne spadajo v tiskovni zakon, marveč v občni kazenski zakon. Dejstvo, da je kakšen delikt učinjen z gotovim sredstvom (s tiskom), ne more biti razlog, da se tak delikt izloči iz občnega kazenskega zakona ter se uvrsti v poseben zakon. Ni tudi pravilno, niti umestno, da kak poseben kazenski zakon (za tiskovne delikte) izide pred občnim kazenskim zakonom, kojemu bi se moral prilagoditi, pa se ne more, ker novi občni kazenski zakon s kazenskim postopnikom še ne obstoji.

Osnovnim principom o svobodi tiska je protivna določba čl. 22, da se more policijska vlast proti sodni rešitvi o zabrani lista pritožiti apelacijskemu sodišču, v kojem slučaju se zabranjeni časnik pred rešitvijo priziva po apelacijskem sodišču ne sme razširjati. To je v zvezi s težkimi posledicami za zabranjeni časnik. List, ki ga je zabranila policijska vlast, kojoj konfiskacija je dvignila okroglo sodišče, mora še čakati nekoliko dni, dokler dospe povoljna rešitev apelacijskega sodišča. Po tem ta številka ni več aktualna ter se ne more razprodati. Ako policijska vlast večkrat na ta način postopa proti dnevniku, mu more prizadeti veliko škode, ako ga ne celo upropasti. Široko polje za šikaniranje listov od strani vlasti tvorijo členi 27 do 30 o popravku. Urednik je dolžan, da sprejme in natisne v listu vsak popravek, ki mu ga pošlje vlast. Vse mogoče vlasti v

naši državi morejo poslati popravke ter začeti polemiko, urednik pa ji mora odstopiti dvakrat toliko mesta, nego je zavzemal članek ali notica, ki se popravlja. Najtežje in najpogubnejše pa so v celem zakonskem predlogu tri stvari, ki pomenjajo popolno uničbo svobodnega tiska, in te so: 1. odgovornost za delikte, učinjene s tiskom; 2. teža določenih kazni; 3. postopanje pred sodiščem.

Kar se tiče odgovornosti, določa ustava: »Za kaznjiva dela, učinjena s tiskom, odgovarjajo: pisec, urednik, tiskar, izdajatelj in razširjevalec. S posebnim tiskovnim zakonom se odredi, kdaj, v katerih primerih in kako odgovarjajo katere izmed zgoraj naštetih oseb za kaznjiva dejanja, učinjena s tiskom.« Iz naravne interpretacije (razlage) teh besed sledi, da je odgovornost individualna (osebna), nikakor pa ne kolektivna (skupna), ker je ustavno določeno, da tiskovni zakon odredi, katera izmed naštetih oseb (ne pa vse skupaj) odgovarja in za katere slučaje. Zakonski predlog torej proti besedilu in duhu ustave razširja odgovornost na vse.

Odgovorni so potemtakem vsi: pisec, urednik, tiskar, izdajatelj in razširjevalec, in to za najtežje politične delikte, o kojih nimajo niti pojma. Kaj bo posledica? Ali ne bo nihče hotel izdajati, tiskati in razširjati političnih časnikov, ali pa bodo vsi trije zahtevali, da vršijo nad listom in njegovo vsebino trojno preventivno cenzuro. Kako naj vsi ti ljudje kontrolirajo vse to, kar se piše v listih? Izdajatelj je dostikrat kakšen konzorcij ali delniško društvo. Tiskar je podjetnik, ki tiska reči najrazličnejše vsebine, kakor mu jih pač prinašajo stranke. Razširjevalec je kakšen invalid ali deček ali stara ženica. Kako naj vsi ti ljudje vodijo kontrolo nad pisanjem lista? To je absurdno. Navsezadnje se bo zgodilo to, da nihče ne bo hotel izdajati in tiskati časnikov, od katerih ima pričakovati samo neprilike, politične progone in vsestransko izgubo.

Čl. 42 se direktno protivi ustavi. V njem se določa, da morajo obsojene osebe denarne kazni, takse in stroške sodnijski kasi plačati tekom treh dni, odškodninski znesek pa oškodovanemu tekom 14 dni. Ako obsojene osebe ne bi mogle plačati, plača izdajatelj, ako to ni mogoče, mora plačati tiskar. Ako se to ne zgodi v določenem roku, se izdajanje lista ustavi, akoprav ustava za to ne daje nobenega prava.

Osma glava, ki razpravlja o krivičnih delih (čl. 45 do 74), vzbuja vsled svojih drakoničnih kazni vtis, kakor da so jo sestavili epigoni (potomci) slaboglasnega atenskega zakonodajalca Drakona iz VII. stoletja pred Kristusom. Kazni na mesece so izjeme, navadno znašajo 1 leto, 2, 3, 5 in 10 let zopora. Tako so tudi denarne kazni izpod 20.000 din. izjema, navadno se kretajo v višini do 50.000 din., celo 100.000 din., da, celo 300.000 din. Naš državotvorni zakonodavec predpostavlja, da so žurnalisti v naši državi pravcati velekapitalisti, za katere so te ogromne svote bogatela.

Namen, ki je vodil našega dičnega zakonodavca, je dakako eminentno državniški: uničiti vse opozicijske časopise, zlasti one liste, ki se zavedajo svoje vzvišene naloge kot organi javnosti.

Ako te določbe postanejo zakon ter se začnejo izvajati, mora onemeti in prenehati vse pošteno časopisje,

katero je v službi ljudstva in njegovih interesov. Na plan bo stopilo ter ostalo tisto časopisje, ki je ali slepo orodje v rokah vladajoče klike ali pa trgovsko podjetje v rokah brezvestnih špekulantov, ki so vsak hipi pripravljeni prodati se za denar. Čitateljstvo pa bo ta tisk skušal priklenjati nase s tem, da bo svoje prostore polnil z bogato založeno rubriko: chronique scandaleuse iz sodnega dvora in z ulice, s kriminalnimi romani in s pornografičnimi spisi. Organov za pazno kontrolo in prostodušno kritiko javnega življenja ne bo več. Korupciji se obetajo zlati časi, ker javnost ne bo imela nobenega orožja zoper njo.

Da je dana najširša možnost za obtožbo časnikov in časnikarjev, je v tekst členov, ki so merodajni, vpletenih dosti nepreciznih izrazov ter širokih, nedoločenih in celo nepravniških pojmov, kakor n. pr. v čl. 48, kjer je določena kazen za objavo očigledno izmišljenih in neistinitih vestí, v čl. 50, kjer je določena kazen za tistega, ki izziva preziranje in zasmehovanje državnih ureditev, in v čl. 53, kjer pojma: razžaljenje in kleveta nista precizno definirana, marveč se rabijo nejasni, raztegljivi in nepravniški izrazi. Zato se čudimo, kako je mogel g. minister trdití: »U ovom zakonu neće biti dvomislica, neće biti praznine in nejasnice.«

Glava 9 o »Postopku« je primerno nadaljevanje onih brutalnosti proti časnikom in novinarjem, katere so predmet 8. glave. Vsak postopek ima kot cilj ustanovitev in utrditev materialne istine. To postopek pa ide za tem, da vsak dokaz istine onemogoči. Vse se vrši ter se more dovršiti z največjo hitnostjo. Ko je tožba predložena sodniji, se mora isti dan izročiti preiskovalnemu sodniku. V teku 24 ur se dostavi obtožencu s pozivom, da mora za pet dni dati odgovor na tožbo ter predložiti vse dokaze. Na poznejše donešene dokaze se ne jemlje ozira, izvzemši, da se nanašajo na nova fakta, koja je tožitelj iznesel tekom postopka. Za 8 dni morajo biti zaslišani vsi svedoki. Ves postopek je tako urejen, da mora priti do obsodbe v teku manj kot mesec dni.

Ves postopek je takšen, da ne more priti do ugotovitve in utrditve istine. V tako kratkem roku ni mogoče predložiti vseh dokazov, zlasti v stvareh, ki so zamotane. Osnova in svrha tega postopka je taka, da obtoženi novinar mora vedno ostati kriv. Najhujši korupcionist bo po tem zakonu vedno ostal zmagalec, časnikar pa obsojeni klevetnik. Tako bo naša država postala pravcati eldorado za korupcioniste in mračne tipe. Za pošteno novinarje pa bo zemlja, kjer je njihov obstanek kot svobodnega stanu v službi naroda ogrožen, ker določbe novega tiskovnega zakona stremijo za tem, da jih izpostavijo preziru in ponižanju.

Ves predlog tiskovnega zakona je tak, da mora, če se v istini uzakoni, škodovati dobremu glasu naše države. Država SHS ni na najboljšem glasu kot pravna država. Taki in enaki zakoni pa služijo tistim, ki zlovoljno presojujejo njen pravni značaj, kot dokaz, da je to država sile in absolutizma.

Kdor torej zavrne in odkloni ta monstruozni zakonski predlog, ta stori državi uslugo, ob enem pa izvrši kulturno delo v obrambi dobrega in poštenega časopisja, ki je ter tudi ostane velevažen kulturni faktor za narod in njegov napredek.

Politične vesti.

Srbski glas o RR sporazumevanju. Beograjske »Novosti« razmotrivajo o položaju tako-le: Dokler bo Pašič na mestu predsednika vlade, bo ostalo kritično stanje, kakoršno je, kajti Pašič noče in tudi ne sme stopiti v prava pogajanja, o katerih ne ve, kako se bodo končno za njega izvršila. Njegova visoka starost in bolezen je pri tem še nova in nepremagljiva težava. Na te okolnosti najbolj računa Pribičević ter upa, da se do jeseni obdrži na vladi. V nastalem političnem preokretu Radičeve stranke je za Pašiča posebno težava še sam Stjepan Radič. Pašič je Radiča in druge člane strankinega vodstva zaprl v volilni borbi radi varanja srbskih in radi strašila hrvatskih volilcev. To mu je prišlo prav, nova politika, ki so jo začeli Hrvati, ga je pa dovedla sedaj v izredno težak položaj. Če bi hotel resna pogajanja za sporazum, mu je napoti Radič v zaporu. S Hrvati se pogajati, Radiča pa imeti v zaporu — pomeni isto, ko da bi nekdo zaprl Pašiča, pa bi se potem hotel pogajati z radikali. Tako se Pašič radi zaprtega Radiča nahaja naravnost v brezizhodnem položaju. Če Radiča izpusti, padé nanj sum, da ga je kar tako samo iz politike zaprl; če ga pa pusti zaprtega, se pa s Hrvati ne bo mogel sporazumeti. Sedaj se mu vrača to, kar mu je pri volitvah trenutno pomagalo.

Objava službenega RR pogajanja. Ko se je za konec pretečenega tedna napovedoval že sklep in celo rezultat pravih »službenih« pogajanj med radikali in radičevci, je pa bila v tem času izdana šele »objava« o začetku službenih pogajanj. Ta objava seveda ne pove

drugega, kakor to, da so se ob tej in tej uri sestali ti in ti predstavniki obeh strank, izmenjali svoje misli ter da se razgovori nadaljujejo. Sestanek se je vršil v kabinetu ministra Gjuričiča in tam se je spisala tudi ta objava. Ko so se iz kabineta vračali vsi trije zastopniki radikalov, to je: Gjuričič, Trifković in Živković ter radičevci: Pavle Radič, dr. Superina in dr. Nikič, so jih novinarji zaprosili za izjave in ker so imeli fotografasa seboj, bi jih radi tudi slikali. Do izjav se RR šestorica ni dala pripraviti, glede slikanja so pa vsi razven Ljube Živkoviča, ki se je takoj umaknil, pristali na to, da se jih lahko fotografira, ko pridejo preko dvorišča. Novinarji so pozneje še posebej izpraševali HSS voditelje, ki so pa odgovarjali samo z besedami prej omenjene objave.

Po svetu.

Anglija kot jerob Evrope. Nedavno se je oglasil znameniti nemški publicist Maksimilijan Harden, ki ga cela Evropa pozna po njegovi medvojni veliki bojevitosti proti tedanjemu nemškemu imperijalizmu in proti carskemu režimu. Harden je bil v najtežjih časih silno odločen in neustrašen prvoboritelj za novo republikansko Nemčijo. Danes zopet piše ter razmotriva zelo duhovito o položaju evropskih držav. Današnji položaj v Evropi primerja s položajem, ki je nastal po veliki bitki pri Trafalgarju, v kateri je znameniti angleški admiral Nelson potolkel združeno francosko-špansko floto. V tej bitki je slavni admiral zgubil življenje, Anglija je pa pridobila jerobstvo nad evropskim kontinentom, ki

ga je zadržala celo stoletje do začetka bagdadsko-islamske politike nemškega cesarstva. Če se uveljavi sedaj ženevski varnostni pakt, to je, če bo sprejet od Belgije, Nemčije, Francije in Anglije, bo Anglija zopet pridobila nov Trafalgar in jerojstvo nad Evropo. Ženevski pakt se na srednje in male države niti ne ozira ter prepušča samo velikim, da opravljajo z Evropo. Ko je zagrižen Poincaré zasedel Porurje, so Angleži takoj uvideli, da imajo od tega lahko posebno velike koristi, ker bi jim bil direktni sporazum med Francijo in Nemčijo samo v škodo. Veselili so se seveda tudi škode in neprijetnosti, ki jih je Francozom zadala okupacija in meli so si roke, ko se je vsled Porurja posebno podžgala mrznja med Francozi in Nemci. Ko se je okupacija dovolj utrdila in poglobila kot zapreka francosko-nemškega sporazuma, so si pa Angleži potom Dawesovega odškodninskega načrta zagotovili glavno besedo v evropskih zadevah. Vsak francoskonemški dogovor bi pomenil oslabljenje Nemčije in ojačanje Francije in zato je potreben tak varnostni pakt, ki zmagovalce in premagance splete v eno kolo. Direktni sporazum med Nemčijo in Francijo bi ustvaril tudi podlago za združene države Evrope in tega Angleži tudi ne marajo. Kakor je Napoleon Bonaparte po potih preko Rusije in Indije skušal Evropo rešiti angleškega jerojstva, tako bi se moralo tudi danes delati na zbliznanju Nemčije, Francije in Rusije, da se odpre tudi pot v Azijo. To Hardenovo mnenje se torej popolnoma strinja z znanim zunanjepolitičnim govorom sovjetskega komisarja Čičerina, ki je tudi trdil, da mora priti do zveze med Francijo, Nemčijo in Rusijo, da evropske države nočejo pasti pod angleško nadoblast.

Novi volitvi na Češkem. Ker se je vladna večina na čehoslovaškem pričela krhati, misli vlada parlament razpustiti in razpisati nove volitve. Parlament bo sklican še na kratki seji v juliju in septembru, nove volitve se bodo pa vršile dne 18. oktobra.

Kitajski upori. Položaj na Kitajskem se še ni spremenil in v vseh evropskih mestih, kjer so zainteresirani na obstoju dosedanje tuje nadvlade nad Kitajci, se vedno bolj vznemirjajo ter računajo še z večjim ustalnim razmahom, češ, da so kitajski dijaki in visokošolci sedaj v počitnicah zapustili mesta ter se razkropili po deželi, da kmalu ne bo več pokrajine, kjer se ne bi delala propaganda za ustajo. Ta bojazen v Evropi je pač v zelo čudnem nasprotju z neprestanim zatrjevanjem angleških in ameriških listov, da povzročajo nemire samo »zboljševizirani« kitajski delavci. Strah in priznanje, da sedaj popolnoma evropsko šolani kitajski visokošolci širijo revolucionarno gibanje po celi državi, je najboljši dokaz za to, da so najprimitivnejše zahteve kitajskega delavstva samo en del vsega tega, kar zahteva kitajsko ljudstvo sploh. Širijo se vesti, da pripravljajo ameriška vlada konferenco vseh v Kini zainteresiranih sil, ki naj bi se posvetovale glede ukinjenja dosedanjih privilegijev raznih tujih oblasti na Kitajskem. Ko so angleškega zunanjskega ministra o tem vprašali v zbornici, je odgovoril, da se res pripravljajo konference veseli glede kitajskih dogodkov, a da se bo na tej konferenci najprej posvetovalo glede odgovora na kitajsko spomenico. Dalje bi šla angleška vlada le tedaj, če bi kitajska vlada enkrat ustavila vse akcije proti tujcem.

O VOJNI BODOČNOSTI.

Poleg vseh varnostnih pogodb ter mirovnih in razorožitvenih konferenc je po takozvanih zmagovitih državah v največjem razmahu delavnost kemičnih in tehničnih laboratorijev, ki izdelujejo v veliki množini najrazličnejše bombe, pred vsem pa strupene pline. Strupeni plini so glavno orožje bodoče vojne.

Iz kemičnih delavnic pride prav malo v javnost, ker čuva vsaka država strogo tajnost glede svojih priprav za bodočo vojno, toliko se pa le dozna, da se z gotovimi kemičnimi sredstvi pripravljajo najstrašnejši zločini nad človeštvom. Doznajo se tudi imena posameznih strupenih plinov, njih učinki, v tajnosti je pa to, kako se sestavljajo in kako jih bodo posamezne zračne flote uporabljale. Med novimi strupenimi plini se imenujejo v prvi vrsti: kloracetofenol, difenilaminklorozin, dikloretilsulfid in levizit. Zadnji je arzen-strup ter se bo rabil v dveh vrstah in sicer prva vrsta kot takozvani žgoči plin, ki vse požge, ljudi in rastline, druga vrsta bo pa skozi vse maske in zapreke prodirala v kri ter bo vse zastrupljala. Žgočega plina se napoveduje več vrst in tako se imenuje ena vrsta solzni plin, ker bo tako učinkovala, da bodo ljudje za nekaj časa izgubili vid. Druga vrsta bo zopet vse radikalno požgala in sicer bo zadostovala ena sama večja bomba takega plina, da spremeni na večjo razdaljo vse v pravo puščavo.

Slika bodoče vojne s plini bo n. pr. sledeča: Živahne ulice velikega mesta obda naenkrat čudno omamljiv vonj, ki začetkom ni neprijeten in bi se dal celo zamenjati z močnim vonjem cvetic, naenkrat pa postane težak, dušljiv in neznošen. Omamljeni ljudje ne vedo, odkod to prihaja, na jasnem nebu ni niti oblčka, v celi pokrajini ni sovražnika, njegovo orožje pa vendar učinkuje in če letalci okrog 5000 m nad zemljo ostanejo pri prvi dozi svojega strupenega plina, bo večina mestnega prebivalstva za dalje časa samo omamljena, če pa svoj plin stopnjujejo, pa v par urah v celotnem mestu ni več žive duše.

Neki ameriški publicist je z natančnejšimi podatki o novem orožju združil tudi strašno statistiko in nekaj primerov. Zrakoplovstvo je danes že tako daleč, da ni mogoče niti opaziti, kaj še le preprečiti tujih zrakoplovo, ki plovejo 5—6 km km nad površino zemlje. Ti zrakoplovi bodo opremljeni z najrazličnejšimi strupenimi plini v bombah in bodo to orožje tudi čisto po

svoje uporabljali. Če vzamemo, da ima Francija 2500 zrakoplovoval tako znanega »mirovnega« stalaža in da nosijo ti zrakoplovi od 600 do 3000 ton, si lahko predstavljamo, kaj se da s to zračno flotom storiti, ko je 120 ton strupenih plinov potrebno, da se uniči celo ogromno mesto London. Za uničenje tega ogromnega mesta bi bilo potrebno kakih 250 letalcev, ki bi pa lahko vzeli s seboj ne samo 120, ampak celih 500 ton.

In vse te priprave za bodočnost spremljajo lepe besede o miru in miroljubnosti . . .

Dnevne novice.

JUGOSLOVANSKI KLUB ZA OLAJSANJE DAVČNIH BREMEN.

V finančnem odboru je pri razpravi o dvanajstih Jugoslovanski klub med drugim stavil tudi sledeče predloge:

Invalidski davek.

»Dohodnina z državnim prebitkom v Sloveniji, v Dalmaciji, Hrvaški in Slavoniji ter Vojvodini se upošteva pri odmeri invalidskega davka v toliko, v kolikor zadeva dohodek, ki niso zavezani nobenemu drugemu davku kot dohodnini.«

Bivše deželne doklade.

»Tisti del enotnega državnega prebitka, ki nadomestuje bivše deželne doklade, se ne upošteva v podlagi za odmero invalidskega davka in enotnega državnega prebitka. Avtonomne doklade, ki se plačujejo na pridobitino od podjetij, zavezanih k javnemu računovodstvu, se smatrajo od 1. januarja 1925 po odmeri tega davka za režijsko postavko.«

Hišno-najemninski davek.

»Davčna stopnja hišne najmarine se izza dne 1. januarja 1925 določa na 8 odstotkov brez vsakega popusta.« Hišno-najemninski davek je v Sloveniji najhujši davek. V Ljubljani znaša 20 odstotkov obdavnene najemnine, v ostali Sloveniji 12 odstotkov. S prebitkom invalidskega davka v Ljubljani nad 50 odstotkov, v ostali Sloveniji nad 30 odstotkov.

Dohodnina.

1. »Izjemoma se za l. 1925-26 oproščajo plačevanja dohodnina tisti davčni zavezanci, katerih dohodek ne presega na leto 15.000 din. 2. Davčna lestvica par. 172 zakona o osebnih davkih se namesto v kronah bere v dinarjih. Utemeljitev eksistenčnega minimuma je vsled devalvacije naše valute že daleko preseglja predloženi davčni minimum. Vstrel načela, da se naj plača dohodnino samo, če dohodek presega eksistenčni minimum, je potrebno, da se eksistenčni minimum zviša na najmanj 15.000 din.«

Davčni plačilni nalogi.

»Cl. 204 finančnega zakona za l. 1924-25 se razvelja vi.« S tem so se odpravili v Sloveniji plačilni nalogi, kar povzroča velike težave, ker nimajo ljudje nikakega pregleda o davčnem predpisu.

Davek na zaslužek telesnih delavcev.

»Cl. 56 dvanajstinskega proračunskega zakona naj se razveljavi.« Ako se hoče izenačiti obdavčenje službenih prejemkov pred uveljavljenjem izenačenega zakona o neposrednih davkih, naj se izvrši na pristojen način.

Finančni minister.

je izjavil, da ne sprejme nobenega predloga, ki bi zmanjševal dohodke, češ, »če bi se sedaj razni davki odpravili ali zmanjšali, ljudje sploh ne bi hoteli več plačevati.«

Govorniki Jugoslovanskega kluba so opozarjali vladne poslance, naj se vendar začnejo zavedati, da vodi taka

davčna politika do gospodarskega propada.

Zerjavovci so se posebej spominjali na to, da tudi njihovi pristaši protestirajo proti neznošni obremenitvi Slovenije, ko je pa prišlo do glasovanja, so pa vladni zastopniki, radikali in samostojni demokrati, med njimi seveda tudi dr. Pivko — brezobzirno preglasovali zastopnike opozicije ter sprejeli dvanajstine.

Društvo katehetov za lav. škofijo je imelo dne 2. t. m. v Mariboru občini zbor. Udeležilo se ga je lepo število članov in drugih stanovskih tovarišev. Predsednik, kan. dr. M. Vraber, se je spominjal uvodoma umrlih članov, posebno monsiga. dr. Antona Medveda, bivšega podpredsednika, s katerim je zgubilo tudi Društvo katehetov zelo veliko. Iz tajnikovega poročila povzamemo, da šteje Društvo katehetov za lav. škofijo 296 članov, in da je kljub raznim oviram dokaj živahno delovalo. Imelo je dva večja sestanka, na katerih sta predavala prof. I. Vreže in katehet A. Rezman, pet rednih sej in šest izrednih radi novega katekizma. Poslovna knjiga izkazuje 103 dopisov. Odbor je reorganiziral dekanjska poverjeništa v katehetskde odseke, ki bi naj širili po dekanijah zanimanje za katehetsko stanovsko organizacijo in delovali v smislu društvenih pravil kolikor le mogoče samostojno in živahno. Dekanije Celje, Gornji-grad, Jarenina, Konjice, Velika Nedelja, Videm so že poslala zelo lepa in razveseljiva poročila o ustanovitvi in delovanju svojih katehetskih odsekov. Druge dekanije bodo, kakor upamo, isto kmalu storile, tako da bo vsaj do konca avgusta to reorganizatorično delo dovršeno. Delo za ureditev učnih načrtov je nekoliko zaostalo in bo treba počakati, da dobimo ustaljene šolske razmere in nov katekizem. Dokler ne dobimo novih, so obvezni stari učni načrti. Novi katekizem pripravlja

Društvo katehetov ljubljanske škofije, Pomaga tudi lav. katehetsko društvo. Delo napreduje, vendar bo treba še mnogo truda, da dobimo nov katekizem. — Blagajnik A. Rezman poroča, da je imelo društvo v pretečeni poslovni dobi 2092 din. dohodkov, 1860.60 din. izdatkov, celokupni promet je bil 3952.60 din. Premoženje 244.40 din., v blagajni naloženo 2807.50 din., skupaj 3051.90 din. Z varčnim gospodarstvom hočemo zbrati fond in vsposobiti D. K. tudi v tem oziru za vsestransko, široko potezno in vspešno delo. Odseki naj porabijo od članarine le toliko, kar je nujno potrebno za kritje stroškov. Ostali denar, posebno zaostalo članarino, naj vpošljejo čimprej osrednji blagajni in sicer ne samo denar, tem več tudi imena članov, za katere vplačajo, ker sicer ni mogoče voditi pravilno blagajniške knjige. Društvena knjižnica si je nabavila na novo tri strokovne liste in nekaj knjig iz zapuščine g. dr. Medveda. — Pri volitvi je bil izvoljen na mesto rajnega podpredsednika msgr. dr. Medveda g. dr. Somrek, profesor bogoslovja. — V stanovskih zadevah je storilo društvo svojo dolžnost. Sodelovalo je pri sestavi izpreminjevalnih predlogov za novi ljudskošolski zakon, zahtevalo je ponovno na vseh pristojnih mestih, da se izplačajo katehetom že vendar enkrat zaostale nagrade. Glede železnih legitimacij za katehete v dušeskrbju so se že storili potrebni koraki, toda malo upanja je, da bi se v tem oziru kaj doseglo. — Na občnem zboru zbrani katehete lav. škofije so odločno protestirali proti izjavi ministra dr. Zerjava, s katero jih doži, da so neobjavljali napram državi. To je zahtev In krivica najhujše vrste, ki je katehete za svoje težko delo v šoli ne zaslužijo. Predlog, ki so bili stavljeni na občnem zboru k tej zadevi, se bodo izvedli. Ker postaja delo in služben položaj katehetov v šoli vedno bolj težaven, in bi bilo potrebno se porazgovoriti še o marsičem, zato se je sprožila na občnem zboru misel, naj bi se priredilo še v letošnjih počitnicah večje zborovanje katehetov, ali katehetsk dan, na katerem bi se o delovanju v šoli, o nalogah stanovske organizacije in službenem položaju katehetov natančneje pomenili in sklepali. Ta predlog je bil z veseljem soglasno sprejet in se je naročilo odboru, da pripravi referate in izdela program za katehetsk dan, ki bi se naj vršil v Celju proti koncu počitnic in sicer dne 25. avgusta. Prireditve mora biti našemu stanu in delu primerna manifestacija, ki bi nas naj v strokovnem vsposobljenju spopolnila, poživila medsebojno stanovsko zavest, opozorila javnost na važnost in potrebo našega dela in nam dala smer in novih moči in veselja za nadaljno delo. Ze sedaj prosimo vse stanovske tovariše, da pridejo polnoštevilno na to zborovanje v Celje. — Tako je občni zbor D. K. za lav. škofijo v Mariboru zopet pokazal, da hoče stanovska organizacija katehetov krepko delovati.

Zopet eksplozija razstreliva in ročnih granat. Nesreče so že eksplozirale cele zaloge ročnih granat in raznovrstnega razstreliva. Te nesreče so se doslej godile po raznih vojaških garnizijah, na vežbališčih in tudi na transportih. Tokrat je bila pa eksplozija poleg samih strokovnjakov na pirotehnikih na Humu pri Sarajevu. Doslej so strokovnjake iz sarajevske pirotehnične pošiljali preiskovati na razna mesta nesreč, tokrat pa imajo strokovnjaki nesrečo z ročnimi granatami kar doma. Kar na lepem popoldne je eksploziralo nad 8000 ročnih granat in okrog 800 kg dinamita. Delavcev v magacinah ni bilo, ker ni bil delavni čas in je postal žrtev eksplozije samo vojak, ki je stal daleč proč na straži. V samem mestu Sarajevu je od eksplozije popokalo mnogo šip. Sedaj preiskujejo in domnevajo, da je slučaj povod nesreče. Na to pa še vedno nečejo priti, da povzročuje take in tako česte nesreče zanikernost pri shranjevanju tako nevarnega vojnega materiala.

Obrtna razstava v Ljutomeru. Odbor obrtne razstave v Ljutomeru se je sporazumel z odborom kola jahača in vozača v Ljutomeru v toliko, da je prelozil prireditev razstave na dne 9. avgusta t. l., ker priredi Kolo jahača i vozača istočasno tudi konjsko razstavo in jubilejno konjsko dirko. V svrhu preložitve razstave se je podaljšal tudi prijavni rok do 15. julija t. l. ter se je dovolilo obrtnikom sosodnih srezkih krajev, se te razstave kot razstavljalec udeležiti, katerim je v informacijo na razpolago tajništvo obrtne razstave v Ljutomeru. Posebno se opozarja vse obrtnike na oddelek vajeniške razstave, kjer so prostori pristojbine prosti. Vsem vajencem naj bode dana možnost se razstave udeležiti, ker čast vajenca je ob enem čast in ponos učnega mojstra. Predpriprave za razstavo so v polnem teku in je že število prijavljenih razstavljalcev precejšnje. Razstavno blago bode imelo po železnih 50% popusta, posetniki razstave pa polovično vožnjo po železnicah.

Redka slovesnost. V Varaždinu bodo letos dne 12. avgusta slavili 175letnico obstoja tamošnje uniformirane ter oborožene meščanske garde, ki je bila ustanovljena s poveljem leta 1750. Da bo proslava 175letnice tem veličastnejša, se je sestel poseben pripravljalni odbor, ki vodi priprave za to slovesnost.

Povratak Meštoviča. Slavni kipar Meštovič se je vrnil s svoje ameriške turnee v Zagreb. V Ameriki je razstavil v vseh večjih mestih svoja dela ter žel ogromno slavo in priznanje. V Zagrebu bo pričel s postavitvijo Strossmajerjevega spomenika, ki je vlit po njegovem modelu iz bron ter bo eden najlepših spomenikov v naši državi.

Odlikovanja. Zagrebški listi javljajo: Od kar si je prilastil PP režim monopol na državotvornost, deli med svoje priganjace in pristaše nagrade v obliki vseh mogočih ordenov. V zadnjem času je postalo trošenje in razsipavanje odlikovanj med samostojne demokrate na Hrvaškem pravi sistem. Kar cele čete Pribičevićevih policajdemokratov se proglašajo za odlične narodne delavce, med katere začnejo nato deževati ordeni vseh mo-

gočih stopenov. Ze zgleda tako, kakor bi pri nas deli odlikovanja sam Svetozar Pribičević in nikdo drugi.

Javna varnost v Bosni. Iz Gacka in sicer iz občine Borač so te dni poročali listi, da so tamkaj neznan razbojniki ubili tri ugledne muslimane in nato neznan kam izginili. Ravno v gackem glavarstvu je bilo od 4 tisoč tamošnjih muslimanov v dobi od prevrata do danes ubitih 20 turških glav, a niti v enem slučaju ni oblast izsledila zločincev. Oblast se enostavno izgovori, češ, ubijalci so črnogorski hajduki, ki od časa do časa uderejo na hercegovaška tla, tamkaj ropajo in pobijajo ljudi.

Težke turistične nesreče v avstrijskih Alpah. Pretekli teden so ob priliki dveh praznikov pohiteli na planine številni avstrijski turisti. Vsled silno hudih viharjev se je zgodilo v gorah več težkih nesreč. V Ennstalu je zmrznilo v snežnem metežu sedem turistov. Pogrešajo še deset hribolazcev, katere je najbrž zadela ista usoda.

Borza: Italija 2.06—2.08, London 279.25, Newyork 57.20, Praga 170.25, Dunaj 8.07, Zürich 11.14. Dinar notira v Zürichu 8.98.

SVOJCEM PADLIH IN POZABLJENIH VOJAKOV, POKOPANIH NA MARIBORSKEM MESTNEM POKOPALIŠČU NA POBREŽJU,

občinarjem, društvom, meščanom avtonomnega mesta Maribor, prebivalcem mariborskega okraja!

Ze več kot deset let je, kar so legle prve žrtve iz svetovne vojne na mariborsko mestno pokopališče na Pobrežju. Pokopani so bili tja sinovi našega naroda, tam spe trpinj drugih narodov, vsi padli za groznimi ranami ali strli po neizprosni boleznih.

Danes leže pozabljeni, zapuščen v hladnem objemu slovenske zemlje, le tuptam porosi kaka solza na njihov prah, tuptam grobovi malo požive, kakor da bi svetela iz njih junaška kri, drugače pa je tam molk, strašna tihoča, pozabljenost.

Drugod žrtvujejo svoji, državne oblasti, občine, društva in drugi znatno več kot pri nas za prelepe spomenike iz kamna, bronca ali železa, ki jih postavljajo padlim vojakom, svojim sinovom, bratom. Množice romajo z globoko iskrenostjo k ostankom žrtev svetovne vojne, krasijo njih grobove s piramidami rož in vencev — pri nas pa, kakor da za nje ni spomina, kakor da je divjala vojna mimo nas.

Čas pa je, Mariborčani in drugi, da se zdramimo, čas je, da popravimo, kar smo toliko časa odlašali, čas je pokazati, da v pijeteti do mrtvih svojcev in tujcev, ki počivajo pri nas, nečemo in ne moremo zaostati.

Zato na plan! Kakor Drava valovi skozi naše mesto vedno nemoteno naprej, tako naj vzvalove naša sreča v ljubezni, požrtvovalnosti in usmiljenju do vseh pozabljenih, pokopanih na Pobrežju, a tudi drugod, kjer vedno snivajo sinovi našega naroda. Kdor le more — in kaj ne premoreta ljubezen in požrtvovalnost! — se pač odzovi temu klicu v obliki primerne denarnega prispevka, bodisi na nabiralnih polah, bodisi na drug način, ko potrkamo na plemenita srca. Urediti hočemo naše vojno pokopališče, gomile naših sinov, grobove tujih vojakov, teh v zavesti, da bodo tudi tujci naše sinove, ki počivajo v tuji zemlji, počastili enako dostojno Odlikovanje, ki ga hočemo pripetiti na junaška prsa vsem brez razlike, vsem znanim in neznanim, pa bodi v obliki spomenika, ki stoji njim v spomin.

Lep, mogočen in dostojen mora biti ta spomenik, zato se pa poprimimo dela vsi. Žrtvuemo denar, sodelujmo in to brez razlike strank in jezika, stanov in starosti, da bo čimprej izvršen naš načrt, vsem padlim in pozabljenim vojakom v slavo, mestu Mariboru in njemu vemu okraju v čast, potomcem pa v dokaz, da so njih predniki ljubili svoje sinove tako v življenju kakor v smrti.

Bodimo bratje in kakor bratje in sestre izvršimo skupno to delo!

V Mariboru, na Vidov dan 1925.

Odbor za postavitev spomenika v svetovni vojni preminolim vojakom v Mariboru.

Za Udruženje vojnih invalidov, podružnico Maribor: Anton Krepek, predsednik.

Za mariborsko mestno občino: Jože Stabej, obč. svetnik.

Za vojaško oblast: Dr. Matej Justin, san. podpolkovnik.

Katoliški vojni kurat: Pavel Zavadlar.

Pravoslavni vojni kurat: Peter Trbojevič.

Odborniki: Franjo Geč, kapetan-invalid; Tone Gmajner, urednik; Anton Gvajc, profesor; Anton Golež, Martin Pravič, Jožef Zagar, profesor, Jožef Fras.

Iz Maribora.

Odhod zaslužnega nadučitelja v pokoj. Na deški ljudski šoli se je preteklo nedeljo vršila poslovilna prireditel, ker je stopil njen zaslužni vodja, nadučitelj g. Vabič v pokoj. Vršil se je družinski sestanek staršev in sklepna skušnja šolske dece. G. nadučitelj Vabič si je kot iskren Jugoslovan pred osvoboditvijo nakopal huda preganjanja. Po prevratu je z navdušenjem posvetil vse moči svojemu poklicu ter dosegel na svoji šoli krasne uspehe, kar je prav posebno pokazala zadnja javna skušnja.

Bojevite ženske. Včeraj je imela mariborska rešilna postaja opravka s samimi ženskimi ranjenci. Prva se je

zatekla po pomoč Žunko Marija, vdova iz Rajčeve ul. 2. Imela je na levem spodnjem laktu precej veliko rano od noža in tudi drugače je bila poškodovana. Baje jo je napadel njen dolžnik, katerega je terjala za denar. Rešilni oddelek ji je ranjeno roko obvezal, nakar je odšla domov. — Drugi slučaj je bil bolj resne narave ter se je dogodil v bližini kolodvora. V ambulatorij na glavnem kolodvoru je neka družba privedla pomožno delavko Marijo Pongračič iz Mlinske ulice. V družbi se je nahajal neki pijan mesar, ki je zadal omenjeni več težkih udarcev po glavi. Poškodbe Pongračičeve so bile težke, da so jo morali prepeljati v bolnico.

Čudna želja bogate Dunajčanke. Na Dunaju je umrla pred dnevi bogata Dunajčanka, ki je pred prevratom večkrat obiskala naše lepe pohorske kraje. Po njeni smrti so odprli testament in v njem je bilo naročeno, da jo naj zagrebejo nekje ob vznožju Pohorja. Dunajčanko so prepeljali v Maribor in iz Maribora v Ruše, kjer je bila včeraj pokopana na tamkajšnjem pokopališču.

Sklep šolskega leta na državni realki v Mariboru. V letu 1924-25 je bilo vpisanih 428 učencev in 41 učenk, skupaj 469. Ob koncu leta je še ostalo 420 učencev in 37 učenk, skupaj 457. Jugoslovenov je bilo: 401 (87.7%), drugih Slovanov 11, Nemcev 44 (9.6%) in 1 Italijanka. Pravoslavnih je bilo 7, evangeljskih 9, vsi drugi so bili katoliki. Učni uspeh: odličnjakov 43, vrlo dobrih 16, dobrih 261, skupaj 320 (70%), lani o tem času samo 61.1%. Nezdosten uspeh 25 (5.9%). Ponavljalni ali razredni izpit imajo 103 učenci (22.6%), neredovanih je bilo 7. Za leto 1925-26 je v I. razred že sprejetih 99 učencev in učenk, odkar obstoji zavod, letos prvič več kakor na tukajšnji gimnaziji.

Drž. borza dela v Mariboru. Od 28. junija do 4. jul. je bilo pri tej borzi prijavljenih 275 prostih mest, 185 oseb je iskalo službe, v 50 slučajih je borza posredovala uspešno in 12 oseb je odpotovalo. Od 1. januarja do 4. julija pa je bilo 3660 prostih mest prijavljenih, 5155 oseb je iskalo dela, v 1483 slučajih je borza posredovala uspešno in 376 oseb je odpotovalo. — Za tovarno vagonov v Srbiji išče borza dela tudi 70 strojniških ključavničarjev, 70 mizarjev, 20 slikarjev-pleskarjev in 6 črkoslikarjev.

Pobrežje pri Mariboru. Na številne prošnje, ki jih je razposlalo prostovoljno gasilno društvo na Pobrežju za avto-sklad, prispeli so prvi darovi od sledečih gospodov in podjetij: zavarovalnica »Donava« 300 din., po 100 din.: dr. Ravnik, Al. König, Franc in sinovi, Fr. Hohnec, T. Götz in H. Wögerer; po 50 din.: dr. Barle, dr. Boštjančič, Kreditna banka, A. Domicelj, Fr. Derwuschek, B. Kovačič, R. Pečlin, S. Pihlar, L. Guzel, G. Hausmaninger in J. Hutter; dr. Pipuš 40 din., dr. B. Ipavc 30 din., A. Tončič 25 din., P. Alabnež 20 din., dr. Mulej in M. Obran po 10 din. Vsem darovalcem izreka društvo najlepšo zahvalo! Stodinarski in večji darovalci prejmejo od društva posebne priznalne diplome dokler zaloga ne poteče. Vse druge, ki so tudi prejeli naše prošnje, pa priloženih položnic do sedaj niso porabili, pa prosimo, da se tudi spomnijo našega avto-sklada. Dvakrat da, kdor hitro da!

»Zarja« v Pobrežju ima v nedeljo, dne 2. avgusta, svojo poletno veselico v gostilni g. Balon na Pobrežju. Toliko v ravnanje vsem drugim bližnjim prirediteljem.

Književnost.

»Kazan, volčji pes.« Spisal James Oliver Curwood. Poslovenil P. V. B. Ljudska knjižnica, 19. zvezek. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena broš. izvod 18 din., trdo vezanemu v platno 30 din. — Ta kanadski roman je eno največjastnejših del ameriškega slovstva in je vzbudil velikansko senzacijo. Preveden je bil takoj skoro v vse civilizirane jezike in je povsod imel nenavaden uspeh. To je živalski roman, a pusti daleč za seboj živalske pripovedke Angleža Setona Thompsona, ali pa Ruyard Kiplingove povesti iz indijske džungle. Kazan ni samo povest iz življenja volkov in lovcov v severnih kanadskih pustinjah, temveč je obenem tako napet roman, da ga oni, ki ga je začel čitati, ne more odložiti, predno ga ni prečital do konca. Kar se tiče napetosti, se more kosati z vsakim modernim detektivskim romanom. Opozarjamo bralce na izredni užitek, ki jim ga bo nudil ta roman.

»Zaročenca« (I promessi sposi), milanska zgodba iz 17. stoletja. Odkril in prenarčal Alessandro Manzoni. Poslovenil dr. Andrej Budal. Izdala in založila narodna knjigarna v Gorizi v letu 1925. Tiskala Narodna tiskarna v Gorici. Cena broširanemu iztisu 30 lir, vezanemu 34 lir, po pošti 3 lire več. Za Jugoslavijo (franko) broširanemu iztisu 85 din., vezanemu 95 din. Obsega 576 strani in 36 ilustracij. Velikost 18—25 cm. — Slovenci smo s to izdajo dobili izborni prevod italijanskega romana »Zaročenca« (I promessi sposi) svetovnega slovesa, katerega je v letu 1842 po 20 letih dela na svetlo dal sloveči italijanski romanopisec Alessandro Manzoni. Prva italijanska izdaja tega romana je bila takoj razprodana in sloves Manzonijevih »Zaročencev« je zavzel ogromne dimenzije navdušenja ter prestopil tudi državne meje. Veliki narodi so roman takoj prevedli na svoje jezike in tako je postal roman »Zaročenca« prava duševna hrana vsega naobraženega sveta. V sami Italiji je ta roman dosegel že nad 150 izdaj. Polne so ga ljudske, srednje in visoke šole zbog svoje visoko-kulturne, moralne in vzgojne vsebine, kakor tudi zbog napeto zanimive snovi, ki je vzeta iz življenja milanskega ljudstva v strašnih dneh kuge, vojske, ropov in požigov od strani razbrzdanih plemičev. Delo je prevedel profesor dr. Andrej Budal, znan poznavalec romanskih jezikov.

Najbrže je to največje slovensko delo, ki je po vojski izšlo med Slovenci to in onostran sedanjih državnih mej. Nič ne pretiravamo, če trdimo, da so Slovenci Julijski Benečiji ponosni na to knjigo, ki bo pričala tudi poznim rodovom, kaj zmore žilavost in duševna na rodna vztrajnost, četudi po številu malega narodiča, ki živi v mejah velikega italijanskega kraljestva. Italijanom pa je s tem znova podan očiten dokaz, da se Slovenci želimo pobliže seznaniti s pravo italijansko kulturo, da jo visoko cenimo in skušamo dovesti obe v deželi živeči plemeni do tega, da se bodete medsebojno druga drugo podpirali in vzljubili. Oprema knjige je prav okusna, ilustracije jasne, papir dober, kar dela čast Narodni tiskarni v Gorici, še bolj pa Narodni knjigarni, ki je založila ogromen kapital v to, da je na svetlo dala to impozantno knjigo. Društva, šolske knjižnice, sezite po nesmrtnem romanu slavnega italijanskega pisatelja Manzonia!

»Mati vzgojiteljica.« Uprava dekliskega lista »Vigred« je založila v drugi predelani izdaji lepo vzgojno knjigo za naše matere z zgorajšnjim naslovom. Knjižica vsebuje dragocena navodila, kako naj matere prav vzgajajo deco. Služila pa bo prav dobro tudi vsem mladencem in vzgojiteljicam sploh, da se seznanijo s pravimi načeli vzgoje mladine in samega sebe. Knjižico toplo priporočamo. Naroča se pri upravi dekliskega lista »Vigred« v Ljubljani.

LISTER.

Mali svet naših očetov.

Roman v treh delih. Spisal Antonio Fogazzaro.

Prevod iz italijansčine.

26

V. poglavje.

Vrag na delu.

Ko je naslednjega jutra Pasotti spil belo kavo in do pol enajstih premišljeval načrt za lov, je poklical gospo Barbaro, ki je spala v drugi sobi. Zakaj kontrolor, — tako ga je ona ponižno imenovala — ni mogel prenesti njenega smrčanja. »Prav ima«, je rekla revica, »to je res zoprna navada, ki jo imam.« Bila je starejša od svojega moža in drugič omožena. Prinesla mu je malo premoženje, na katerega je on že dolgo škilil in ga sedaj užival. Kontrolor jo je imel rad na svoj način, silil jo je, da je delala obiske, izlete s čolnom in sprehode po gorah, kar je bilo zanjo muka, norčeval se je iz njene gluhosti, morala je hoditi okrog oblečena v svilo in peresa, doma je pa morala delati kakor dekla. Kljub vsemu tema pa ga je častila in služila »kontrolorju« kot sužnju, z velikim strahom, pa vendar ne brez ljubezni. Če ga ni klicala »kontrolor«, mu je rekla »Pasotti«. Nikdar pa si ni upala imenovati ga s kakim bolj pristranim imenom.

Pasotti ji je ukazal s kretnjami in s stroгим obrazom satrapa, naj mu da iz omare svežo srajco, iz predala napol praznično suknjo in s police par čevljev. In žena je iskala tu in tam, vsa trepetala in se vsak trenutek obrnila, da bi sledila z očmi kretnjam svojega gospoda. Čisto jo je zamenjal z bestijo, ko je odprla usta, da bi z njimi ujela vsako besedo; ko je vse pripravila, je stegnil Pasotti noge s postelje in rekel:

»Tu!«

Gospa Barbara je pokleknila pred njega in mu začela obuvati nogavice. Kontrolor pa je stegnil roko do nočne omarice, vzel tobačnico, jo odprl, vtaknil vanjo dva prsta in nadaljeval svoja prejšnja premišljevanja. Hotel je napraviti nekaj poizvedovalnih obiskov, a v kakšnem redu? Z ozirom na to, kar mu je rekel njegov najemnik, bi mogoče Marjana, služkinja gospoda Giacomo Puttinija, ali pa sam gospod Giacomo kaj vedela o don Francu; nekaj pa bo gotovo tudi zvedel v Castellu. V tem, ko mu je gospa Barbara zavezovala drugo podveznico, se je Puttini spomnil, da je torek. Gospod Giacomo gre vsak torek s prijatelji na semenj v Lugano, oziroma pravzaprav v gostilno Lordo, z namenom, da primeša tedenski kozarec pristinega vina vsakdanjemu vinu Grimelli. In večkrat se vrne domov v veseljem in odkritosrčnem razpoloženju. Bolje je torej, da gre k njemu pozneje, med četrto in peto uro. Pasotti je že videl v duhu, kako ga drži v krempljih, kako pleše po njegovi volji. Vzel je prste iz tobačnice in se zlobno nasmehnil. In kar je preveč zajel, je stresel na tla. Z velikim zadovoljstvom je njuhal, izposodil si od svoje žene robec in se ji zahvalil na ta način, da je v tem, ko je zganil robec, s prijaznim obrazom zagodrnjal: »Uboga ženska! Ubogi vrag!«

Ko je po polurnem delu oblekel in zapel suknjo, je resno vzkljnil: »Za vrage, kakšen napor!« in stopil je pred ogledalo. Sedaj jo je njegova žena hotela popihati in je boječe rekla:

»Ali lahko grem?«

Pasotti se je obrnil, namršil obrvi, ji oblastno mig-nil s prstom, naj stopi k njemu, in označil nad njo in okoli nje s štirimi kretnjami klobuk in ogrinjač. Z odprtimi ustni ga je gledala in ni razumela. Uprla je kazalec na njegove prsi ter z očmi in dvignjenimi obrvmi vprašala, kakor da dvomi, da so njemu te stvari potrebne. On jo je na isti način trikrat sunil s kazalcem: »Ti, ti, ti!« Nato je stegnil roko in tako označil, da mora iti z njim ven. Vsled začudenja in ugovarjanja se je dvakrat ali trikrat stresla, odprla neznansko široko oči, in vprašala z glasom, ki se je zdel, ko da prihaja iz kleti:

»Kam?«

Kontrolor je odgovoril samo z bliskajočim pogledom in s kretnjo: »Pojdi!« Drugih pojasnil ni hotel dati. Gospa Barbara se je nekoliko obotavljala.

»Nisem še zajtrkovala«, je rekla. Njen mož pa jo je prijel za rame, jo potegnil k sebi in ji zavpil v usta:

»Boš pa potem.«

Sele v Spodnjem Albogesiu, pri cerkvi Marijinega oznanenja, ji je povedal, kazajoč s palico na kraj, da gresta v Cadate, k zapuščenim stari gosposki hiši, ki stoji ob jezeru med Casaricom in Albogesiem. Ljudstvo je imenovalo to hišo »palača«. Tu sta samotno živela v sobah najvišjega nadstropja duhovnik Giuseppe Costa-barbieri in njegova služkinja, ki so ji rekli »Marija iz palače«. Pasotti je za oba dobro vedel, da imata vedno poostrena ušesa, a držita jezik za zobmi. Hotel ju je drugega za drugim potipati, ne da bi to zapazila, in če bi se mu zdelo ugodno, ju potem priščipniti. Vzel je ženo s seboj, ker je upal, da mu bo koristila pri tem previdnem poslu pri enem in pri drugem. In ona, uboga nedolžna revica, je stopicala za njim z majhnimi koraki po stodevetindvajsetih stopnjicah, ki so se imenovali Calcinera. In niti slutila ni, kakšna zlobna vloga ji je bila določena.

Jezero je bilo mirno kot olje. Don Giuseppe, prijazen duhovnik, majhen, debel, z belimi lasmi, rdečimi lici in žarečimi očesci, je stal poleg figovega drevesa v svojem vrtu. Na glavi je imel črn slamnik in okoli vratu bel robec. Lovil je lipane, funt težke lipane, stare in prekanjene. Vrtili se se tu okoli radi fig, sukali se počasi, počasi, radovedno in zvito kakor duhovnik in njegova služkinja. Bogve, kje je sedaj ta. Pasotti je dobil hišnat vrata odprta, zato je vstopil, poklical dona Giuseppeja, poklical Marijo. Ker se ni nihče oglasil, je posadil svojo ženo na stol, sam pa je šel na vrt in stopal naravnost proti figovemu drevesu. Ko ga je don Giuseppe zagledal, iz same uljudnosti ni vedel, kaj naj bi storil. Vrgel je trnek proč, s katerim je lovil, šel Pasottiju naproti in klical: »O gospod, o gospod! Vi tukaj, jaz pa tak-le! Pojdimos gori, pojdimos gori! Moj ljubi gospod kontrolor! Takšen sem. Saj mi boste oprostili, kajne? Prav lepo prosim!« Toda Pasotti ni hotel ničesar slišati o tem, da bi »šla gori«. Na vsak način je hotel ostati tu. Don Giuseppe je začel klicati: »Marija! Marija!« In veliki obraz Marije se je prikazal ob okencu v zgornjem nadstropju.

Don Giuseppe ji je zaklical, naj prinese doli stol. Sedaj je gospod kontrolor razkril tudi prisotnost svoje žene. Obraz v oknu je izginil, in don Giuseppe je zopet dobil napad vljudnosti.

»Kako? Kako? Gospa Barbara? Tu je? Oh gospod, pojdimos gori!« In hotel je teči proč, gnan od spoštovanja, toda Pasotti ga je prisilil, da je ubogal in ga je

naprej kar držal za roki, nato pa mu rekel, da bi rad videl dvoje ali troje teh orjaških rib. In četudi je don Giuseppe s svoje strani ugovarjal: »Sedaj jih ni več dobiti. Vse so proč!« je vendar moral vreči trnek. Pasotti se je delal najprej, kakor da z zanimanjem gleda, nato pa je še on vrgel trnek.

Začel je s tem, da je vprašal dona Giuseppeja, koliko časa že ni bil v Castellu. Zvedel je, da je bil tam prejšnji dan, na obisku pri svojem prijatelju, župniku Introiniju. In dobri Tartuf, ki ni mogel videti Introinija, ga je začel sedaj na vso moč hvaliti. Kakšen biser je ta župnik v Castellu! Kakšno zlato srce ima! Ali je bil don Giuseppe tudi kaj pri Rigeyevih? Ne, gospej Tereziji je preslabo. In sedaj je začel peti hvalo gospej Tereziji in Luizi. Kakšna izredna bitja! Kakšna modrost, kakšna plemenitost, kakšna dobrosrčnost! In Maironijeva zadeva? Gre dalje, kaj ne? Je že zelo daleč?

»Nič ne vem, prav nič ne vem«, je šepetal don Giuseppe in se ves nagnil čez ograjo, stisnil palico in bulil v vodo, kakor da hoče ribo zagrabit. »Riba!«

Tudi Pasotti jezen pogleda v vodo in izjavil, da ničesar ne vidi.

»Izmuznila se je, toda dotaknila se je baš z glavo. Gotovo je začutila trnek«, je vzdihnil don Giuseppe in se vzravnal. Tudi on je začutil ost trnka in se je skušal izmuzniti kakor riba.

Pasotti je skušal še enkrat napasti, a zaman. Don Giuseppe ni ničesar videl, ničesar slišal, ni govoril o ničemer, ne ve ničesar. Pasotti je molčal kratko odgovoril don Giuseppe.

(Dalje prihodnjic.)

Večjo prazno ako mogoče solčno sobo v mestu išče sta rejši vpokojeni duhovnik za takoj. Upravništvo »Naše Straže.« 303

Čevlarska delavnica na Pesnici z orodjem in stroji se daje dobremu deželškemu čevljarju proti jamščini za orodje v najem. Poizve se pri: Smonig Maks. trgovina, Pesnica. 306

Oddaja ključavničarskih (okna) in kleparskih del pri zidanju nove cerkve pri Sv. Juriju (Prekmurje). Ponudbe vložiti do 15. julija 1925 na tamošnji župni urad, pošta Rogaševci. Natančna pojasnila se dobijo istotam. 249 2-1

Odda se v ljubljanski okolici posestvo v najem brezplačno, obstoječe iz hiše, hleva, travnika, sadonosnika in 5 njiv, rodbini, katere en član bi bil proti plači za konjskega hlapca ali delavca na žagi ter 1 ali 2 ženski proti plači kot stalne poletne delavke pri kmetiji. Naslov v upravništvu. 296 3

Premog iz svojega premogokopa pri Veliki Nedelji prodaja Slovenska premogokopna družba z o. z. v Ljubljani, Wolfova ulica št. 1-1. 107

Suha bukovina, rezana, drugovrstne kvalitete, v poljubnih močnostih, se kupi: Mariborska lesna industrija Koroška cesta 46. 292 6-1

Moške klobuke

najnovjših oblik, po najnižjih cenah kupite pri trvdki

Anica Traun, Maribor, Grajski trg 1

70 strojnih ključavničarjev, 70 mizarjev, 20 slikarjev-pleskarjev in 6 črkoslikarjev rabi za takojšnji vstop tovarna vagonov v Srbiji.

Sprejmejo se pred vsem taki, ki so že delali v kakšni tovarni vagonov, ali pri sličnem delu. Zglasiti se je takoj osebno ali pismeno pri državni borzi dela v Mariboru, Slomškov trg 3. Pismene ponudbe morajo vsebovati natančen popis vrste sedanjega dela in pri kom. Natančnejši pogoji se bodo zvedeli v sredo, dne 15. julija t. l. dopoldne pri državni borzi dela v Mariboru, kjer bosta sprejemala delavce dva zastopnika trvdke, kdor se pravilno pismeno javi, dobi tudi pismen odgovor in ni treba nikomur hoditi vprašat osebno, ker vozni stroški v Maribor se ne povrnejo. 304

Državna borza dela v Mariboru.

Denar naložite

najboljše in najvarnejše pri

Spodnještajerski ljudski posojilnici v Mariboru, Stolna ulica št. 6

r. z. z. n. z.,

Stolna ulica št. 6

ki obrestuje hranilne vloge po

8% in 10%

oziroma po dogovoru.

Somišljeniki, širite naše liste!

Najpopolnejši
Stoewer šivalni stroj

15letno jamstvo!

s pogreznjivim transporterjem (glabeljco). Z odnosnim premikom, je pripravljen za štepanje, vezenje ali šivanje.

LJUDVIK BARAGA, Ljubljana,
Selenburgova ulica 6/l.

Opr. št. 3974/24

Dražbeni oklic.

V četrtek, dne 9. julija 1925 ob 9. uri dopoldne prodajo se v Mariboru, Tržaška cesta 5 po javni dražbi sledeči predmeti:

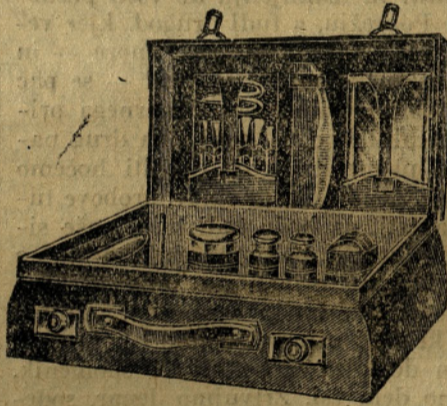
Različna železnina in drugo trgovsko blago, ki spada v konkurzno maso umrlega Henrika Primus, bivšega trgovca v Mariboru.

K dražbanju se bo začelo pozivati še le pol ure po zgoraj navedeni uri, med tem se lahko te predmete ogleda.

Okrajno sodišče Maribor,

odd. XI., dne 18. junija 1925.

Predno odpotujete

preskrbite se z potnimi kovčeki, kasetami, necesari, torbami, listnicami, nahrbtniki i. t. d.

Vse to dobite v veliki izberi in zmernih cenah samo pri

Ivan Kravos, Maribor,
Aleksandrova cesta 13. — Telefon 207